

Dalia Pabarčienė, Virginija Savickienė

Lietuvių literatūros
testai

11–12 klasėms

Turinys

Pratarmė	5
RENEŠANSO EPOCHA	
Raštijos pradžia Lietuvoje	7
Martynas Mažvydas. <i>Katekizmas</i>	7
Mikalojus Daukša. <i>Postilė</i>	9
Viduramžių Lietuvos išaukštinimas	11
Jonas Radvanas. <i>Radviliada</i>	11
Tragiškojo herojaus didingumas	14
Viljamas Šekspyras. <i>Hamletas</i>	14
Žmogaus gyvenimo trapumas	18
V. Šekspyras. <i>Sonetai (1)</i>	18
V. Šekspyras. <i>Sonetai (5)</i>	19
Renesanso epochos apibendrinimas	21
Renesanso Lietuvoje apibendrinimas	22
BAROKO EPOCHA	
Lemties galia	23
Motiejus Kazimieras Sarbievijus. <i>Lyrika</i>	23
APŠVIETOS EPOCHA	
Pažinimo svarba	27
J. V. Gėtė. <i>Faustas</i>	27
Žemdirbiškos kultūros atspindžiai	32
K. Donelaitis. <i>Metai</i>	32
ROMANTIZMAS	
Romantinės literatūros žmogus – jausminga asmenybė	37
Adomas Mickevičius. <i>Romantika</i>	37
Jaunystės išaukštinimas	37
Adomas Mickevičius. <i>Odė jaunystei</i>	40
Gamtos ir žmogaus artumas	42
Antanas Baranauskas. <i>Anykščių šilelis</i>	42
Tėvynės svarba žmogui	46
Maironis. <i>Pavasario balsai</i>	46
Asmens drama Maironio eilėraščiuose	49
Romantizmo srovės apibendrinimas	51
Romantizmo Lietuvoje apibendrinimas	52
Literatūros sąrašas	55

UDK 821.172(076.1)
Pa-05

ISBN 978-9955-16-443-2

© Dalia Pabarčienė, 2013
© Virginija Savickienė, 2013
© „Gimtasis žodis“, 2013

Pratarmė

Šie testai parengti remiantis Vidurinio ugdymo lietuvių kalbos ir literatūros bendrąja bei Lietuvių kalbos ir literatūros brandos egzamino programomis siekiant, kad mokiniai geriau pasiruoštų VBE ir MBE naujo tipo egzamino užduočiai – samprotavimo ir literatūriniam rašiniui.

Testai pateikiami chronologine seka: pradedama nuo Renesanso epochos autorių ir jų kūrybinių aptarimo, baigiama Romantizmu. Klausimai formuluojami taip, kad mokiniai nuosekliai prisimintų epochų bruožus, gebėtų susieti nagrinėjamų rašytojų gyvenimo ir kūrybos aspektus.

Testų klausimai parengti tik **pagal privalomųjų autorių kūrybinius** (šie spausdinami chrestomatijose: Literatūra 11 klasei, *Chrestomatija*, I dalis. Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2011; Literatūra 11 klasei, *Chrestomatija*, II dalis. Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2012). Kai kurių kūrybinių ištraukų pateikiama ir prieš testą arba formuluojant klausimą, kad mokiniai geriau įsimintų tekstus ir gebėtų jais pasiremti rašydami MBE ir VBE darbus.

Klausimai yra skirtingo pobūdžio – manome, kad jie ne tik padės analizuoti kūrybinius, bet ir mokys kritiškai vertinti įvairius teiginius, argumentuoti, išsakyti savo požiūrį, sieti kūrybinių problemas su šiuolaikinėmis realijomis, prisiminti siužetą ir įsiminti svarbiausias ištraukas, tinkamai vartoti literatūrinius terminus.

Testo klausimai formuluojami taip, kad jų atsakymo vertinimas būtų aiškus iš nurodyto taškų skaičiaus. Testų vertinimas ir pažymys priklauso nuo surinktų taškų skaičiaus – skaičiuojamas aritmetinis vidurkis. Suprantama, kiekvienas mokytojas gali parengti savo vertinimo sistemą.

Po testų klausimų pateikiama samprotavimo ir literatūrinio rašinio temų, susijusių su konkrečiau autoriaus kūrybos problematika. Kai kurios siūlomos temos yra bendresnio pobūdžio, bet tinka ir aptariamų autorių kūrybai nagrinėti (galima rašyti vieną ar dvi pastraipas nurodyta tema).

Šie testai gali būti naudojami ir kaip mokomieji, ir kaip kontroliniai. Jais apibendrinama konkrečiau autoriaus kūryba, todėl testais tikslinga naudotis svarbiausias temas jau aptarus pamokose.

Tikimės, kad testų sąsiuvinis palengvins ir pajvairins kasdienį mokytojų darbą, o mokiniams padės pasiruošti egzaminui ir skatins juos domėtis sudėtingu ir įdomiu literatūros pasauliu.

Nuoširdžiai dėkojame kolegai Linui Mankui už geranorišką pagalbą ir patarimus rengiant testų sąsiuvinio užduotis.

Autorės

RENEŠANSO EPOCHA

Raštijos pradžia Lietuvoje

Martynas Mažvydas. *Katekizmas (lietuviška eiliuota prakalba)**

Testo klausimai

1. Kuo naudojosi M. Mažvydas rengdamas pirmąją lietuvišką knygą? _____

(1 taškas)
2. Kiek pirmosios lietuviškos knygos egzempliorių išliko? Kur jie saugomi? _____

(2 taškai)
3. Įvardykite, kokios dalys sudaro pirmąją lietuvišką knygą. _____

(6 taškai)
4. Kodėl M. Mažvydas pirmąją lietuvišką knygą išleido Prūsijoje, o ne LDK? _____

(2 taškai)
5. Perskaitykite M. Mažvydo eiliuotos prakalbos ištrauką: „Broliai, seserys, imkiat mani ir skaitykiat, / Ir tatai skaitydami permanykiat. / Mokslo šito tėvai jūsų trokšdavo turėti, / Ale to negalėjo nė vienu būdu gauti.“
 5. 1. Parašykite, kuriam tikslui autorius kreipiasi į skaitytoją. _____

(1 taškas)
 5. 2. Kas yra prakalbos adresantas ir kuri meninė raiškos priemonė padeda jį atpažinti?

(2 taškai)
 5. 3. Įvardykite prakalbos adresatą ir adresanto santykį su juo. Atsakymą pagrįskite.

(3 taškai)

* Tekstas yra *Elektroninėje literatūros chrestomatijoje 11 klasei*. Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas. Vilnius, 2011, p. 46–50.

6. Perskaitykite prakalbos ištrauką: „Kaukus, žemėpatis ir laukasargus pameskiat, / Visas velnuvas, deives apleiskiat. / Tos deivės negal jums nieko gero duoti, / Bet tur visus amžinai prapuldinti. / Sveikata, visus daiktus nuog to Dievo turit, / Kurio prisakymus čia manip regit.“

6. 1. Paaiškinkite, ką apibendrintai M. Mažvydas vadina velniavomis ir kodėl ragina valstiečius jų atsisakyti. _____

(2 taškai)

7. Eiliuotoje prakalboje autorius kreipiasi ir į ponus. Perskaitykite ištrauką: „Ach, ponai, klausykiet ir permanykiet, / Balsus tus jūsų žmonių išgirskiat. / Tų dūšias Dievs nuog jūsų norės turėti, / Kurias jums ing rankas devė rėdyti. /<...> / Kiek nedėlias bažnyčion vaikščioti prisakykiat, / Kunigus, idant mokytų žmones, raginkiat.“

7. 1. Įvardykite sintaksinę figūrą, kuria reiškiamas šis kreipimasis. _____

(1 taškas)

7. 2. Paaiškinkite, kokį tikslą M. Mažvydas, kaip humanistas, kelia to meto aukštuomenei.

(1 taškas)

8. Kurios M. Mažvydo „Katekizmo“ lietuviškoje prakalboje pabrėžiamos vertybės, jūsų manymu, svarbios ir šių dienų žmogui? Atsakymą pagrįskite. _____

(2 taškai)

Iš viso taškų

23	
----	--

Rašinių temos

Samprotavimo temos:

1. Kas žmogų daro didį?
2. Ar moralės principai dar tebėra svarbūs? / Ar moraliai elgtis vis dar garbinga?

Literatūrinio rašinio temos:

1. Ką apie tikėjimą kalba literatūra? / Tikėjimo klausimai lietuvių literatūroje.
2. Mokslo reikšmės refleksija literatūroje.

Mikalojus Daukša. *Postilė (Prakalba į malonųjį skaitytoją)**

Testo klausimai

1. Kuriame amžiuje ir kur gyveno, dirbo ir kūrė M. Daukša? Parašykite oficialų valstybės dalies pavadinimą. _____
_____ (2 taškai)
2. Remdamiesi istorijos žiniomis, įvardykite **tris** svarbiausius to meto istorinės kultūrinės situacijos požymius. _____
_____ (3 taškai)
3. Koks M. Daukšos atliktas darbas pelnė jam literatūrinę šlovę? _____
_____ (1 taškas)
4. Ką reiškia žodis *postilė*? _____
_____ (1 taškas)
5. Kuria kalba parašyta M. Daukšos „Prakalba į malonųjį skaitytoją“? Paaiškinkite, kodėl. _____
_____ (2 taškai)
6. M. Daukšos „Prakalboje“ pirmą kartą buvo atskleista tautos samprata. Įvardykite, pasak M. Daukšos, **tris** svarbiausius tautą vienijančius ženklus. _____

_____ (3 taškai)
7. Remdamiesi istorijos žiniomis, paaiškinkite, koks visuomenės požiūris į tautiškumą vyravo M. Daukšos gyvenamuoju laiku. _____
_____ (1 taškas)
8. Įdėmiai perskaitykite „Prakalbos“ ištrauką: „Argi ne keista būtų gyvuliams, jei varna panorėtų giedoti kaip lakštingala, o lakštingala krankti kaip varnas; arba ožys riaumoti kaip liūtas, o liūtas bliauti kaip ožys?“
8. 1. Paaiškinkite, kokia analogija siekiama įtikinti, jog svarbu vartoti gimtąją kalbą. _____
_____ (1 taškas)

* Tekstas yra *Elektroninėje literatūros chrestomatijoje 11 klasei*, p. 80–82.

8. 2. Kas šia analogija pasakoma apie gimtąją kalbą? _____

(1 taškas)

9. Įdėmiai perskaitykite šią ištrauką: „Tąja kalba paprastai yra rašomi įstatymai, jąja leidžiama tautos istorija, savi ir svetimų tautų veikalai, jąja aptariamai valstybės reikalai, atliekami visi reikalai bažnyčioje, taryboje ir namuose.“

9. 1. Suformuluokite pagrindinę jos mintį. _____

(1 taškas)

10. Įdėmiai perskaitykite šią ištrauką: „Ne žemės derlumu, ne drabužių skirtingumu, ne šalies gražumu, ne miestų ir pilių tvirtumu gyvuoja tautos, bet daugiausia išlaikydamos ir vartodamos savo kalbą, kuri didina ir išlaiko bendrumą, santaiką ir brolišką meilę.“

10. 1. Įvardykite **dvi** kalbinės raiškos priemones, kuriomis šioje ištraukoje aukštinama gimtoji kalba. _____

(2 taškai)

11. Pagrįskite teiginį, kad M. Daukša – švietėjas ir humanistas. _____

(2 taškai)

12. Kuo, jūsų manymu, M. Daukšos idėjos aktualios šiandienos žmogui? _____

(2 taškai)

Iš viso taškų

22	
----	--

Rašinių temos

Samprotavimo temos:

1. Kuo reiškiasi žmogaus tautinis sąmoningumas? / Ar tautinis sąmoningumas aktualus ir šiandienos žmogui?
2. Kokie idealai padeda įprasminti gyvenimą? / Ar tautiniai idealai padeda įprasminti gyvenimą?

Literatūrinio rašinio temos:

1. Ką iš literatūros sužinome apie įsipareigojimą savo tautai?
2. Tautino sąmoningumo problema literatūroje.